

Ali je lov v zavarovanih območjih v Sloveniji dovoljen?

// Andreja Slameršek

1: Slovenci smo ponosni na naš edini narodni park, Triglavski narodni park. Malokdo pa ve, da naš nacionalni ponos ne izpolnjuje kriterijev narodnega parka. Prvo varstveno območje, ki je namenjeno ohranjanju naravnih procesov brez človekovega poseganja in je zato v njem tudi lov prepovedan, bi po mednarodnih kriterijih Svetovne zveze za varstvo narave IUCN moralo pokrivati vsaj 75 odstotkov površine narodnega parka, v Triglavskem narodnem parku pa pokriva le slabih 36 odstotkov parka. Lovska zveza Slovenije si je prizadevala uvesti lov tudi v prvo varstveno območje. Na zavarovanih območjih se uresničuje pravica vseh državljanov in državljanek Republike Slovenije do ohranjenosti narave, z namenom ohranjanja naravnih ekosistemov in naravnih procesov brez človekovega vpliva. Zato je nesprejemljivo, da nam skupina ljudi, katere interes je lov za šport in v komercialne namene, želi odvzeti pravico do ohranjenosti narave.

»Zavarovanje je eden najpomembnejših in najstarejših ukrepov varstva, ki se vzpostavi z oblastnim aktom – aktom o zavarovanju. Vsebinska tega akta je rezultat politične odločitve o tem, da je ohranitev dela narave v javnem interesu, ki prevlada nad zasebnimi interesi lastnikov ali drugih zainteresiranih oseb. Ta odločitev temelji na veliki naravovarstveni vrednosti in praviloma tudi ogroženosti.«

Berginc in sodelavci

2: Zavarovana območja v Sloveniji in lov

Po Zakonu o ohranjanju narave (Ur. l. RS, št. 96/2004) v Sloveniji delimo zavarovana območja na ožja in šir-

ša zavarovana območja. Med ožja zavarovana območja spadajo naravni spomenik, strogi naravni rezervat in naravni rezervat. Širša zavarovana območja pa so narodni, regijski in krajinski park. Vsa zavarovana območja so ustanovljena z aktom o zavarovanju, v katerem je tudi določen način upravljanja z namenom opravljanja nalog, ki so potrebne za izpolnitev namena, zaradi katerega je bilo območje zavarovano. Tako se z aktom o zavarovanju prepove ali omeji dejavnosti, ki bi škodljivo vplivale na cilje zavarovanega območja, med te sodi tudi lov. Lov je v Sloveniji splošno prepovedan samo v strogem naravnem rezervatu, v vseh drugih oblikah zavarovanih območij pa se lahko prepove z aktom o zavarovanju, če bi ta lahko imel škodljiv vpliv na cilje zavarovanja. Po mednarodnih kriterijih IUCN bi moral biti lov prepovedan tudi v prvih varstvenih območjih, ki smo jih dolžni opredeliti znotraj narodnega in regijskega parka.

Narodni park in IUCN

Po Zakonu o ohranjanju narave (69. člen) je narodni park veliko območje s številnimi naravnimi vrednotami ter z veliko biotsko raznovrstnostjo. V pretežnem delu narodnega parka prevladuje prvobitna narava z ohranjenimi ekosistemi in naravnimi procesi, v manjšem delu narodnega parka so lahko tudi območja večjega človekovega vpliva, ki pa je z naravo skladno povezan. V narodnem parku morata biti opredeljeni najmanj dve varstveni območji, tako da je v pretežnem po večini sklenjenem delu opredeljeno varstveno območje s strožjim varstvenim režimom (prvo varstveno območje) ob upoštevanju mednarodnih varstvenih standardov in kriterijev. Zakon tudi določa, da se širša zavarovana območja ustanovljajo tudi za uresničevanja mednarodno priznanih oblik varstva območij narave (67. člen, 3. odstavek). Slovenija je od leta 1993 članica Svetovne zveze za varstvo narave (IUCN), s čimer se je zavezala izpolnjevati merila in cilje mednarodne organizacije IUCN, ki določa merila za zavarovana območja. Eno izmed osnovnih meril za narodni park je,

3

da se primarni cilji zavarovanega območja uresničujejo na vsaj 75 odstotkih površine območja, do 25 odstotkov pa je možno upravljanje za druge namene, ki pa ne smejo škodljivo vplivati na primarne cilje zavarovanega območja.

Triglavski narodni park

Vsi Slovenci smo ponosni na edini narodni park, Triglavski narodni park. Malo kdo pa ve, da naš nacionalni ponos ne izpolnjuje kriterijev narodnega parka. Triglavski narodni park je razdeljen na tri varstvena območja: prvo, drugo in tretje. Prvo varstveno (6. člen Zakon o Triglavskem narodnem parku) ali osrednje območje, ki je prednostno namenjeno uresničevanju varstva in ohranjanja naravnih vrednot, prvobitnih naravnih območij divjine, rastlinskih in živalskih vrst, njihovih osebkov in življenjskih prostorov, naravnega razvoja ekosistemov in naravnih procesov brez človekovih negovalnih, vzdrževalnih in drugih posegov, bi moralo pokrivati pretežni del zavarovanega območja (vsaj 75 %), a pokriva zgolj slabih 36 % območja. Torej Triglavski narodni park ne ustreza niti merilom narodnega parka po IUCN, niti določilom 69. člena Zakona o ohranjanju narave. Po IUCN izpolnjuje zgolj kriterije za krajinski park.

Nardni park je v interesu vseh državljanov Republike Slovenije in z zgolj slabih 36 % prvega varstvenega območja smo oškodovani vsi državljani Republike Slovenije. Poleg tega je Lovska zveza Slovenije lobirala za ukinitve še teh 36 %, kar je Šuler leta 2010 jasno zapisal v reviji Lovec: »Kljub precejšnjim prizadevanjem Lovske zveze Slovenije (LZS) in načelnemu soglasju ministra za okolje in prostor Karla Erjavca besedilo predloga zakona namreč še vedno predvideva tak »režim lova« v prvem varstvenem območju, ki je za lovce nesprejemljiv, za divjad pa dolgoročno poguben.« Celó navajajo, da je »v primeru trajnostnega gospodarjenja z divjadjo sporno le prvo varstveno območje, v katerem je lov načeloma prepovedan (člen 15/1 – točka 4)«. S tem so izkazali nerazumevanje namena

prvega varstvenega območja in ohranjanja biotske raznovrstnosti brez človekovega poseganja. Lovska zveza ne sprejema, da je lov v prvem varstvenem območju možen le izjemoma, »zaradi preprečevanje širjenja nalezljivih bolezní« ter »ob porušenju naravnega ravnovesja«. Torej smo Slovenci prikrajšani za narodni park, Lovska zveza pa ga želi še dodatno razvrednotiti z lobiranjem z namenom opravljanja lova še v prvem varstvenem območju.

Območja brez lova je treba ohraniti in jih povečati

Lov ima negativen vpliv na naravne ekosisteme in naravne procese. Z lovom je naravna selekcija onemogočena, saj človeško oko ni zmožno ločiti med osebkí, ki nosijo najboljše gene za dolgoročno ohranitev vrste; so najbolj odporni proti bolezni, imajo največje rogove, najlepše perje, najboljše gene za tek ipd., in med osebkí, ki nosijo slabše gene in bi bili po poti naravne selekcije izločeni. Naravna selekcija prispeva k zdravemu in odpornemu ekosistemu, z lovom pa se se slabi, zaradi tega je lov treba skrbno načrtovati in ga opravljati samo tam, kjer je to res potrebno. Sedaj je stanje obratno, lov je dovoljen skoraj povsod in prepovedan samo tam, kjer je najbolj nujno. Poleg lova obstajajo še škodljive lovske prakse, kot sta npr. postavljanje krmišč in vlaganje gojenih osebkov jerebic (*Perdix perdix*). Raziskave so pokazale, da pri več vrstah divjadi krmljenje spreminja njihovo naravno vedenje. Zaradi krmljenja se zmanjša njihovo območje, zato se lokalno njihove gostote povečajo in tako povzročajo vse večji pritisk na prostor in s tem tudi več škode. Krmljenje tudi vpliva na celoletno in sezonsko prostorsko razporeditev živali ter povečuje obolenost živali zaradi več stikov med osebkí in posledično lažjim prenosom bolezni med osebkí. Zaradi vlaganja gojenih vrst jerebic s strani Lovske zveze pa v Sloveniji niti ne vemo več, ali sploh še imamo svojo naravno populacijo jerebice. Od škodljivih lovskih praks naj še omenim prakso, ki jo doživljam že več let. Redno se udeležujem januarskega mednarodnega

2: Ptičji kralj planin planinski orel (*Aquila chrysaetos*) med prečesavanjem okolice išče hrano. foto: Aleš Jagodnik

3: Čudovita zgodovinska območja Triglavskega narodnega parka nam razkrivajo »starodavno« naravo, ki jo uživamo v enaki meri, kot so jo naši predniki. Torej je naša odgovornost in dolžnost, da jo ohranjeno predamo prihodnjim generacijam. Na sliki so gamsi (*Rupicapra rupicapra*). foto: Vlado Jehart

4

4: Zavarovana območja so učilnica v naravi, kjer lahko opazujemo živali v svojem naravnem okolju. Na območjih brez streljanja so živali bolj zaupljive in se ne zdrznejo ob vsakem poku vejice, na katero stopimo, ampak se zadržijo v osupljivi bližini, kot planinska kavka (*Pyrrhocorax graculus*) na sliki. foto: Al Vrežec

štetja vodnih ptic (IWC – *International Waterbird Census*), ki je organiziran in standardiziran popis vodnih ptic in sočasno poteka tudi drugod po svetu. Ker se popis opravlja tik pred zaključkom lovne dobe na mlakarice (*Anas platyrhynchos*), popisovalci tudi vidimo posledice lova - postreljene zavarovane in ogrožene vrste ptic, ki jih je sploh prepovedano streljati. Naletimo tudi na obstreljene ptice, ki imajo s šibrami prestreljene peruti in na tleh počasi umirajo. Ptice so zaradi streljanja izjemno plašne, zato jih je zelo težko ali celo nemogoče opazovati in popisati. Nepotrebno bežanje ptic v zimskem času, ko je že tako na voljo malo hrane, pa pomeni nepotrebno trošenje energije in zmanjšanje možnosti za njihovo preživetje. Seznam vpliva lova in lovskih dejavnosti, ki škodljivo vplivajo na naravo, je še precej daljši. In takšno ravnanje je dovoljeno v Sloveniji na vseh lovnih površinah, ki po površini močno prevladujejo nad nelovnimi (površine naselij in zaselkov, parki, vrtovi, industrijski objekti ipd.). V naravi pa med nelovne površine spadajo samo površine, kjer je iz naravovarstvenih razlogov trajno prepovedan lov na vse vrste divjadi (ZDLov-1, Ur. l. RS, št. 16/2004). Kar pomeni, da je skoraj vsa narava v Sloveniji izpostavljena lovu in škodljivim lovskim praksam. Po takem naboru negativnih vplivov lova in lovskih dejavnosti na naravne procese in ekosisteme so zavarovana območja s prepovedjo lova nujna in bi jih bilo treba še povečati.

Zavarovana območja imajo zaradi ohranjene biotske raznovrstnosti in naravnih procesov tudi izjemno velik pomen v znanstveno-raziskovalnem delu, saj nam prikazujejo naravno stanje živalskih in rastlinskih vrst v njihovih optimalnih razmerah. Na podlagi poznavanja naravnega stanja laže pojasnujemo, kako velik vpliv imajo človeški posegi (pozidava, svetlobno onesnaževanje, hrup, onesnaževanje voda, tal in zraka) na naravo, in tako laže varujemo svoje življenjsko okolje, kjer so vsi posegi dovoljeni. Zavarovana območja imajo tudi sprostitutveno in izobraževalno vlogo. To je učilnica v naravi, kjer lahko otroci opazujejo živali v svojem naravnem okolju. Tam,

kjer se ne strelja, so živali tudi bolj zaupljive in se ne zdrznejo ob vsakem poku vejice, na katero stopimo, ampak se v osupljivi bližini še naprej prehranjujejo, počivajo ipd. Nam pa dajo čas, da si jih pobliže ogledamo in se o njih poučimo.

Upam, da bomo Slovenci pravočasno spoznali, da je Triglavski narodni park simbol naroda, namenjen ohranjanju naravne in kulturne dediščine. Ta čudovita zgodovinska območja nam razkrivajo »starodavno« naravo, ki jo uživamo v enaki meri, kot so jo naši predniki. Torej je naša odgovornost in dolžnost, da jo ohranjeno predamo našim bodočim generacijam. Da nam za bodoče generacije ni vseeno, bomo pokazali šele tedaj, ko bomo znotraj parka namenili 75 odstotkov območja ohranjanju narave.

Viri:

- BERGINČ, M., KREMESEC-JEVŠENAK, J. & VIDIC, J. (2006): Sistem varstva narave v Sloveniji. Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana.
- DUDLEY, N. (2008): Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. Gland, Switzerland: IUCN.
- ŠULER, G. (2010): Ne zamudimo zadnjega vlaka. Predlog zakona o Triglavskem narodnem parku. – *Lovec* 93 (2): 86-90.
- UREDBA O KRAJINSKEM PARKU LJUBLJANSKO BARJE (2008): Ur. l. RS, št. 112/2008.
- ZAKON O DIVJADI IN LOVSTVU / ZDLov-1: Ur. l. RS, št. 16/2004.
- ZAKON O OHRANJANJU NARAVE (2004): Uradni list Republike Slovenije, št. 96/2004.
- ZAKON O TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU / ZTNP-1: Ur. l. RS, št. 52/2010.